

*«Довгими щирими сими
словами до людей
промовлятиму я»*

ЧАСТИНА ДРУГА

Дочка Прометея

- 20 цитат Лесі Українки про любов, силу та правду.
- Вивчення творчості Лесі Українки в школі. Тестові завдання за творчістю Лесі Українки.
- Тест, який дасть вам змогу дізнатися більше про життя і творчість Лесі Українки.
- Мовна концептосфера Лесі Українки.
- Леся Українка. Збірка «На крилах пісень». Поезія «Contra spem spero».
- Символічність, романтичні образи, образотворчий прийом контрасту. Призначення поета і поезії, мужність ліричної героїні, автобіографічні мотиви («Contra spem spero!», «Слово, чому ти не твердая криця...»).
- Видання творів Лесі Українки у фонді наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. Мечникова.
- Леся Українка не за підручником: 5 ідей для крутого уроку.
- Леся Українка. Повне академічне зібрання творів. Том 1. У чотирнадцяти томах. Драматичні твори (1896 –1906).

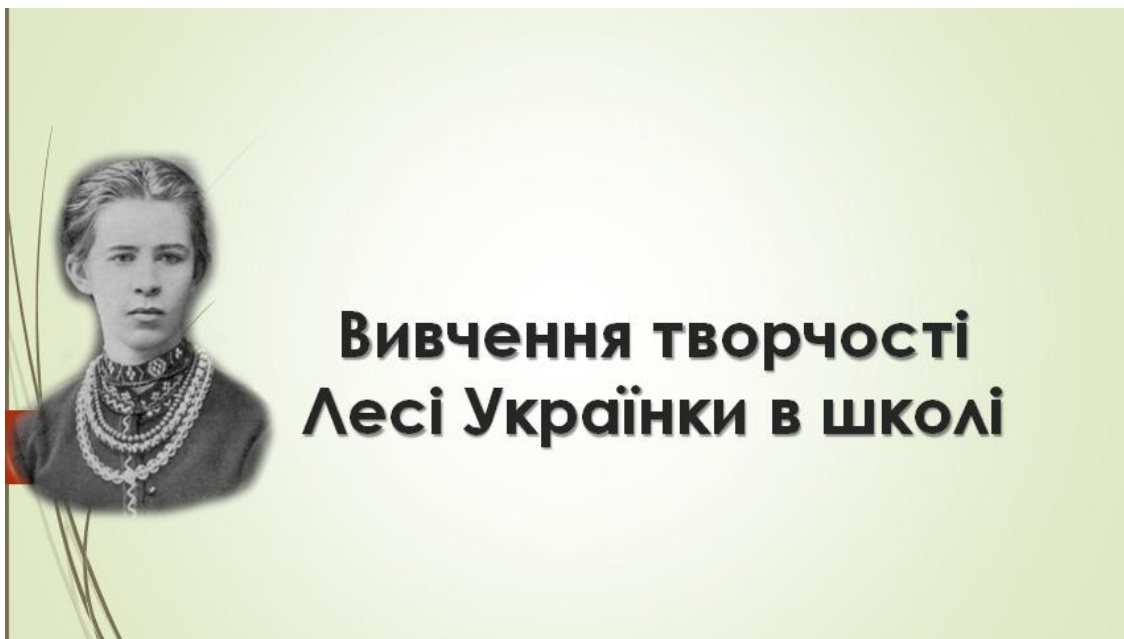
20 цитат Лесі Українки про любов, силу та правду

<https://vogue.ua/ua/article/culture/knigi/20-citat-lesi-ukrajinki-pro-lyubov-silu-ta-pravdu.html>

Легендарна українська поетеса Леся Українка народилася 25 лютого 1871 року. За своє життя вона стала однією з найважливіших культурних діячок країни, а її творчий доробок став не лише національною гордістю, а й всесвітнім надбанням. В день народження поетеси згадуємо деякі з її найвлучніших висловів.

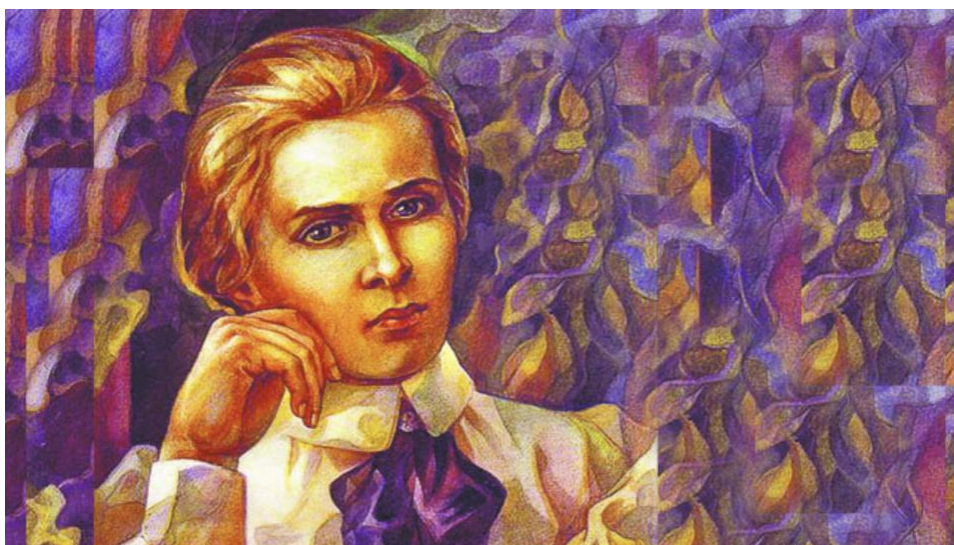
- Хто зрікся всього, а себе не зрікся, – не любить той.
- Боги в тім винні, що дали тобі пізнати правду, сили ж не дали, щоб керувати правдою.
- Над всіх старшин найстарша правда.
- Сором – хилитися і долі коритися.
- Хто не жив посеред бурі, той ціни не знає силі.
- Потрібно цінувати те, що маєш, а не те, про що мрієш.
- Адже любов, як вода, несе і крутить, грає, рве, пестить, голубить, топить. Де жар, вона кипить, а зустрине холод — і стане льодом.
- Хто не був високо, той зроду не збагне, як страшно впасти.
- Чия сила, того й воля. На чиему возі їдеш, того й пісню співаєш.
- Ні, любий, я тобі не дорікаю, а тільки — сумтно, що не можеш ти своїм життям до себе дорівнятись.
- Поки біди не знатимеш, то й розуму не матимеш.
- Словами серденька не одурити...
- Без розуму легше в світі жити та таки й веселіше!
- Без надії сподіваюсь!
- Ти мене убити можеш, але жити не примусиш!
- Мене любов ненависті навчила.
- Багато драм починається щасливо.
- Благословенне слово, що гартує!
- Чесний покриву не потребує.
- Не раз, хто забувається про завтра, той має вічність.

Вивчення творчості Лесі Українки в школі

<https://drive.google.com/file/d/1HfXmnPYZQmPN85L75YD2yiiMGvckriEq/view?usp=sharing>

Тестові завдання за творчістю Лесі Українки

6 клас

- 1. Справжнє ім'я та прізвище Лесі Українки**
 - А Олена Пчілка
 - Б Марко Вовчок
 - В Лариса Косач
 - Г Марія Вілінська
 - Д Ірина Жиленко
- 2. Душа героїні у поезії «Мрії» потребує**
 - А «неземного»

Б «надзвичайного, дивного»

В «свіжого, духмяного»

Г «свіжого, дивного»

Д «земного»

3. Лірична героїня у вірші «Як дитиною, бувало...» нікому не зізнавалася про свій біль, бо

А не мала сили

Б була доброю

В нікого не було поряд

Г була гордою

Д не відчувала його

4. Перший вірш Лесі, присвячений тітці, яка була заслана до Сибіру за політичні погляди, мав назву...

А «Тиша морська»

Б «Надія»

В «Як дитиною, бувало...»

Г «Мрії»

Д «Сім струн»

5. Яким рядком закінчується поезія Лесі Українки «Тиша морська»?

А «Золотим шляхом поплисти!»

Б «Попливла б я на схід сонця»

В «В краю вічного проміння»

Г «В'ється стежечка злотиста»

Д «Править хтось малим човенцем»

6. Лірична героїня поезії «Як дитиною, бувало...» дорослою боялася

А плакати, щоб хтось побачив

Б піддаватись безпощадній зброї сміху

В засуджувати людей за їх вчинки

Г викликати заздрість

Д викликати роздратування

7. Установіть відповідність між художніми засобами та прикладами

1 епітети

А «кров ледача»; «джерелом кров проллється»

2 метафора

Б «хвилечка», «човенце»

3 порівняння

В «лютий біль», «стежечка злотиста»

4 зменшено-пестливі

Г «Що бува негода в світі!»

слова

Д «роки..., як весняні води...»; «гілки квіток сплелися на вікні неначе грати»

Дайте відповідь на запитання.

У чому маленька Леся подібна до вас? Чим відрізняється?

8 клас

1. **Леся Українка народилася в**
 - А Новограді-Волинському
 - Б Житомирі
 - В Луцьку
 - Г Колодяжному
2. **Перша поетична збірка Лесі Українки мала назву**
 - А «На крилах пісень»
 - Б «Відгуки»
 - В «Думи і мрії»
 - Г «Contra spem spero!»
3. **Події в поемі Лесі Українки «Давня казка» відбуваються в**
 - А Франції
 - Б Іспанії
 - В невідомій країні
 - Г Англії
4. **Упродовж життя Леся Українка керувалася правилом**
 - А весна для всіх настала
 - Б хотіла б я піснею стати
 - В тяжко й важко у світі жити
 - Г щоб не плакати, я сміялась
5. **Лірична героїня поезії Лесі Українки «Хотіла б я піснею стати» мріє**
 - А возвеличити красу на землі
 - Б вільно по світу літати
 - В бути корисною суспільству
 - Г порозумітися з природою
6. **Жанр твору "Давня казка" – це**
 - А поезія
 - Б повість
 - В поема
 - Г казка
7. **Де відбулася перша зустріч поета з лицарем?**
 - А у лісі
 - Б у гаю
 - В на вулиці
 - Г на полі
8. **На якому музичному інструменті грав поет?**

А

Б

В

Г

9. Що підняло бойовий дух війська під час військового по ходу?

- А промова лицаря
- Б поява Ізідори
- В листи від рідних
- Г пісня поета

10. Що обіцяв лицар поету за *"його талан співацький"*?

- А гарну хату у замку
- Б новий музичний інструмент
- В гроші та золото
- Г зробити його своїм придворним співцем

11. Поет відмовився від *"золотих лаврів"*, тому що з ними...

- А буде нещасливий
- Б боявся деградувати
- В поетом вже не буде
- Г зрадить думам-блискавицям

12. Яку проблему порушує Леся Українка у поемі *"Давня казка"*?

- А збереження природи
- Б вірність і зрада

В батьків та дітей

Г роль митця та його творчості у суспільстві

10 клас

1. Літературний псевдонім матері Лесі Українки :

А Ганна Барвінок

Б Олена Пчілка

В Дніпрова Чайка

Г Катерина Українка

2. Назва вірша «*Contra spem spero!*» Лесі Українки в перекладі з латини означає:

А боротися до кінця

Б мовчати — кричати

В без надії сподіваюсь

Г думки проти течії

3. Який художній прийом визначає композицію твору Лесі Українки «*Contra spem spero*»?

А інверсія

Б антитеза

В паралелізм

Г анафора

4. У вірші «*Contra spem spero*» Леся Українка використала давньогрецький міфологічний образ:

А Зевса

Б Прометея

В Аріадни

Г Сізіфа

5. Укажіть слово, пропущене у наведеній цитаті з твору Лесі Українки:

..., моя ти єдина зброє.

Ми не повинні загинуть обоє!

Може, в руках невідомих братів

Станеш ти кращим мечем на катів.

А мово

Б думко

В слово

Г земле

6. Від часу Шевченкового «*Поховайте та вставайте...*» Україна не чула такого сильного, гарячого та поетичного слова, як з уст сеї слабосилої, хворої дівчини. Ці слова належать:

А Т.Шевченку

Б М.Коцюбинському

В І.Франкові

Г О.Маковою

7. За які досягнення отримують літературну премію імені Лесі Українки?

А за кращу поезію року

Б "за кращий публіцистичний твір"

В "за кращу драму року"

Г "за кращі твори для дітей"

8. Назвіть характерний для письма Лесі Українки творчий метод, що полягає в поєднанні гармонії ідеалу з життєвою правдою.

А неокласицизм

Б неореалізм

В неоромантизм

Г експресіонізм

9. Драматичний твір, у якому відбуваються неймовірні, незвичайні перетворення, а поряд з людьми діють постаті, створені їхньою уявою, називається

А казка

Б трагедія

В драма-феєрія

Г містерія

10. Композиційно *"Лісова пісня"* складається з

А 3-ох частин

Б 3-ох частин і епілогу

В прологу, 2-ох частин і епілогу

Г прологу та 3-ох частин

11. Ні, я жива! Я буду жити вічно! Я в серці маю те, що не вмирає! - говорить у *"Лісовій пісні"*

А Русалка

Б Доля

В Килина

Г Мавка

12. —Ну, як так, щоб воля та пропала? Се так колись і вітер пропаде, — говорить Мавка

А Лукашеві

Б Водянику

В Лісовику

Г Польовій русалці

13. Мавці НЕ належать слова

А "На цілу довгу мить тобі я буду вірна,
хвилину буду я ласкава і покірна"

Б "Не зневажай душі своєї цвіту, бо з

нього вирросло кохання наше"

В "...тільки сумно, що не можеш ти
своїм життям до себе дорівнятись"

Г "Ти душу дав мені, як гострий ніж дає
вербовій тихий гілці голос"

14. Де відбуваються події, описані письменницею?

А урочище Нечимне

Б околиця поліського села

В старий, густий, предко вічний ліс на Волині

Г село Колодяжне

15. Трагедія самозради розкривається в драмі через образ

А Мавки

Б Лукаша

В дядька Лева

Г Лісовика

16. У творі "Лісова пісня" порушено всі проблеми, ОКРІМ

А життя жінки в патріархальному суспільстві

Б гармонія людини і природи

В вірність у коханні і зрада

Г поєднання двох світів у душі людини

17. Перша кульмінація драми-феєрії (найвищий момент напруження у творі) :

А кохання Мавки з Лукашем

Б зрада Лукаша

В життя Лукаша без Мавки

18. Друга кульмінація у творі:

А Мавка роздумує над своїм подальшим життям

Б Той, що в скалі сидить забирає Мавку до себе

В Лукаш просить Мавку повернутися до нього

19. Хто батько Мавки?

А Водяник

Б Перелесник

В Лісовик

Г Той, що греблі рве

Д Той, що в скалі сидить

Ж Дядько Лев

20. Хто автор картини "Лісова пісня. Леся Українка"?

А Тарас Шевченко

Б Олег Шупляк

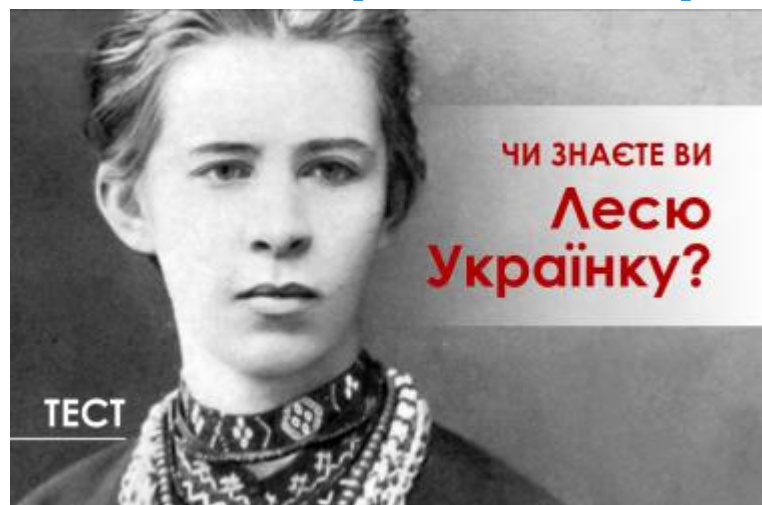
В Сергій Васильківський

Г Наталія Лопухова

Джерела використаної інформації

1. <https://osvitoria.media/experience/lesya-ukrayinka-ochyma-suchasnogo-pidlitka-5-prygolomshlyvyh-faktiv-iz-zhyttya-pysmennytsi/>
2. https://www.cosmo.com.ua/5-ulyublenih-modnih-priyomv-les-ukranki/?fbclid=IwAR3UfCudK_A0BXKKj_br0II9WHJiWz_oBq_x2MyTln3_zrWAnXZrKkRmK-P4
3. <https://www.l-ukrainka.name/uk/Gallery/LUkrainka.html>
4. <https://amazing-ukraine.com/10-vrazhaiuchykh-faktiv-pro-lesiu-ukrainku-iaki-malo-khto-znaie/>
5. <https://tut-cikavo.com/pro-ukrainu/vydatni-liudy/728-lesya-ukrajinka>
6. <https://cikavi-fakty.com.ua/cikavi-fakti-z-zhittya-lesi-ukraïnki/>
7. <https://pm-lntu.lutsk.ua/2020/02/23/1866/>
8. <https://konkurent.ua/publication/52371/franka-lesu-ukrainku-ta-shevchenka-odyagnuli-v-suchasniy-odyag-foto/>

Тест, який дасть вам змогу дізнатися більше про життя і творчість Лесі Українки

<https://osvita.ua/news/lifelonglearn/80689/>

1. Свій перший вірш Леся написала в 9 років
Правда
Вигадка
2. Псевдонім «Леся Українка» придумав Михайло Драгоманов
Правда
Вигадка
3. У листах до рідних Леся вживала чудернацькі слова щось на кшталт родинного сленгу «Кнакни», «уліти», «тигри-негри»...
«Уліти» - це, очевидно, дуже повільні люди
Правда

- Вигадка
4. У 19 років Леся уклала підручник «Історія української літератури»
Правда
Вигадка
5. Поезію «Забута тінь» про дружину Данте Аліг'єрі Леся Українка написала після розмови з Ольгою Липською, дружиною Миколи Лисенка
Правда
Вигадка
6. Нестор Гамбарашвілі подарував Лесі глечик із грузинським вином
Правда
Вигадка
7. Драматичну поему «Одержима» Леся Українка написала за одну ніч
Правда
Вигадка
8. У якутській мові немає слова «воля» Л.Українка написала про ці факти поему «Одно слово»
Правда
Вигадка
9. Леся Українка знала мінімум шість іноземних мов
Правда
Вигадка
10. За радянських часів драматична поема «Бояриня була однією з найпопулярніших поем Леся Українка
Правда
Вигадка
11. Леся Українка зазнала арешту й побувала у в'язниці
Правда
Вигадка
12. За життя Лесі Українці найбільше ставили на карб критику християнства симпатії до марксизму
Правда
Вигадка
13. Леся Українка мала намір переїхати до Австро-Угорщини і взяти австрійське громадянство
Правда
Вигадка
14. Леся Українка створила українську версію «Дон Жуана» цілком оригінальну у світовій літературі
Правда
Вигадка

15. «Коли б треба було окреслити творчість Л.Українки одним словом, то найвідповідніше слово було б - ...» Замість крапок наприкінці цитати має стояти слово «боротьба»

Правда
Вигадка

Мовна концептосфера Лесі Українки

https://drive.google.com/file/d/1zSjWOkw_gfMKMOi2Ez_leOk68fnLUMz0/view?usp=sharing

Леся Українка. Збірка «На крилах пісень».
Поезія «Contra spem spero»

Як я умру, на світі запалає
Покинтий вогонь моїх пісень,
І стримуваний племінь засіє,
Вночі запалений, горітиме удень.

Леся Українка

Се талант наскрізь мужній, хоч не
позбавлений жіночої грації і
ніжності... її поезія — то огнисте
оскарження того гніту самоволі, під
яким стогне Україна.
Іван Франко

https://drive.google.com/file/d/1PyDHqn_qYJ8W5wLKpwnkM2pSJEcKr6Mr/view?usp=sharing

**Символічність, романтичні образи, образотворчий
прийом контрасту. Призначення поета і поезії,
мужність ліричної героїні, автобіографічні мотиви
(«Contra spem spero!», «Слово, чому ти не твердая
криця...»)**

https://ukrlit.net/lesson/10klas_2/25.html

Коли розповідь ведеться про «жіночу поезію», то найчастіше у ній насамперед відзначають ніжність, м'якість, особливу задушевність, милосердя і доброту ліричної героїні. Усе це ми, безумовно, знаходимо у творах Лесі Українки. Проте не слід забувати про те, що, як поет-лірик, вона сформувалася в ту епоху, котра привела до пошуків нової особистості – борця і героя, мислителя і мрійника. І тому в симфонії поетичного слова, овіяного жіночністю, звучать такі виразні життєстверджувальні мотиви: мотиви уславлення мужності й сили людського духу.

Вже рання тематична лірика Лесі Українки відзначається своєрідністю й оригінальністю. Поезії «*Contra spem spero!*», «Легідні весняні ночі», «Якщо прийде журба», «До мого фортеп'яно!», цикл «Сім струн» виразно засвідчили вихід української поезії за межі традиційних мотивів і поетичних форм. Іван Франко високо оцінив ці твори поетеси. Відзначав, що в них окремі «прекрасні строфи», де авторка «не віддається песимізму». Адже сама назва поезії «*Contra spem spero!*» (1890) в перекладі з латини означає «без надії сподіваюсь». Великий Каменяр із захопленням говорить про Лесю, дивуючись, що у цієї «слабосильної хворої дівчини» стільки мужності, стільки любові до життя, стільки пристрасті в художньому слові, що з нею не зрівняється жоден поет, бо лірика тієї пори часто перепліталася нотками безнадії, розпачу, розгубленості.

«Вона помалу доходить до того, - констатує Франко, - що може виспівувати найтяжчі, розпучливі ридання і тим співом не будити в серцях розпуки і зневіри, бо в самої в душі горить могуче полум'я любові до людей, до рідного краю і широких людських ідеалів, ясніє сильна віра в кращу будущину». Це справді так, адже свої пісні, свої думки поетеса дарувала людям, щоб жагучим вогнем палити байдужих, освітлювати нації шлях до верховин духовності і краси.

Поезія «*Contra spem spero!*» - не тільки творче, але й життєве кредо поетеси. Ця велика й мужня жінка понад усе цінувала незламність сили людського духу, вміння людини подолати себе й обставини, які виникають на життєвому шляху, і сама подавала такий приклад – вела тривалу й виснажливу боротьбу з хворобою. Від самого дитинства вона була упевнена в тому, що «сором хилитися, долі коритися!» Хоч доля поетеси приготувала для неї чимало випробувань (тяжка хвороба, передчасна смерть коханого), вона була мужньою, завжди знаходила в собі сили протистояти тим випробуванням.

Леся змалку знала собі ціну, ненавиділа почуття жалості й ні від кого не приймала співчуття. Вона не дозволяла опускатися «безсилим рукам», прагнула праці без відпочинку, знаючи, що «людині боротьба і праця милі», - а творчість, велика наполеглива праця митця допомагали їй у цьому.

У поезії «*Contra spem spero!*» Леся Українка висловлює оптимістичну віру у своє поетичне покликання. Цей «безнадійно-надійний» вірш вона будує на контрастних образах: з одного боку, відчуття гнітючості та зневіри, з іншого – оптимістичний настрій, сподівання. Зневіру передано за допомогою образів суму: «думи. Ви хмари осінні», «у жалю, в голосінні», «сльози гіркі», «серед лиха». «без надії», «думи сумні», «на вбогім сумнім перелозі». Протилежними до цього ряду виступають оптимістичні, радісні образи: «весна золота», «мелодії літа», «сміятись», «співати пісні», «жити хочу!», «барвисті квітки». Поєднання цих контрастних ліній формує образну систему твору, в якій голос поетеси звучить виразно й піднесено.

Цей вірш належить до лірики «чуття», що є художнім вираженням «крику душі», прагненням молодої жінки жити повнокровним життям навіть тоді, коли на заваді стають особисті й суспільні перешкоди.

Перепони, що виникали на Лесиному життєвому шляху, лише додавали їй енергії й снаги:

Так! Я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні.
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! Геть думи сумні!

Цей вірш, як і вся творчість письменниці, - яскраве свідчення титанічного духу Лесі Українки, яка ладна була забути про власний біль, готова була виконувати найважчу роботу задля щастя свого народу.

Дійсність царської Росії уявлялась Лесі Українці в образі міцної льодової кори, морозу. Цим силам вона робила виклик, висловлюючи готовність «сіяти квітки на морозі», «лити на них сльози гіркі», поки не розстане і не зійдуть квіти - квіти добра і щастя для людей.

Своє життя Леся називала «темною ніччю», свої думи - «хмарами осінніми», свій шлях - дорогою на «гору круту крем'яную», куди підіймалася, несучи «камінь важкий», а сама була ясним променем, що пробиває «темряву ночі», яскравою квіткою, яка «на вбогім сумнім перелозі» розцвіла в лютий мороз, зіркою, яка осяяла тернистий шлях до волі. Вона кликала «без надії сподіватись», вірила, що квіти, посіяні на морозі, зійдуть і настане «весела весна»; вона «сміялася крізь сльози» і «серед лиха співала пісні». Це було гасло її життя.

Леся Українка слово зробила зброєю в боротьбі за світлу мрію, «безжалісним мечем», що карає ворогів народу й стоїть на заваді до здійснення т найзаповітніших сподівань.

Символіка у поезії «Contra spem spero!»

Нічка невидна – символ похмурого життя.

Зірка провідна - надія, світло, сподівання.

Весна золота - передчуття оновлення, прогресу.

Квітки на морозі - життя наперекір смерті.

Весела пісня - поетичне слово, пронизане оптимізмом.

Пригадати фразеологізм «сізіфова праця», його лексичне значення.

Визначте віршований розмір, спосіб римування та риму. (*Анапест, перехресне римування, чоловіча рима*).

Які ще художні засоби використано в поезії і з якою метою? (*Епітети: «хмари осінні», «весна золота». Вони підкреслюють оптимізм героїні. Анафора «Буду сіяти» надає героїні відчуття впевненості у своїх діях. Градація – наростання настрою непохитності прийнятого рішення: «хочу крізь сльози*

сміятись», «Я на гору круту крем'яную Буду камінь важкий підіймать», «Буду пісню веселу співать», «Я буду крізь сльози сміятись», «Буду жити! Геть думи сумні!»)

Дайте характеристику ліричної героїні вірша. (*Сильна, незламна, вольова особистість, яка сповнена мрій і сподівань на краще, готова битися до перемоги*).

Знайдіть рядки, які можна вживати як афоризми. (*Як афоризми звучать усі протиставлення: «Гетьте, думи, ви, хмари осінні! То ж тепера весна золота!»*)

Знайдіть алюзію в поезії. (*«Я на гору круту крем'яную буду камінь важкий підіймать» - ці рядки нагадують міф про Сізіфа, який такий же важкий камінь намагався закотити на гору*).

Чи збігається життєва позиція ліричної героїні вірша зі ставленням самої авторки до життя? (*Поезія «Contra spem spero!» є своєрідною програмою дій, це гімн життю і боротьбі. Повставши проти духовної деградації, яку нав'язувала поетесі її фізична недуга, вона виграла свою «весну золоту»*).

Оглядаючись на свій письменницький шлях з відстані кінця 1911 року, Леся дає таку самохарактеристику: *«життя зламало тільки обстановку навколо мене, а вдача моя, виробившись дуже рано, ніколи не мінялась та вже навряд чи й зміниться. Я людина еластично-уперта, скептична розумом, фанатична почуттям, до того ж давно засвоїла собі «трагічний світогляд», а він такий добрий для гарту*.

Повертаючись із Єгипту в травні 1913 року, останній раз відвідала Леся Українка Київ. Українська громадськість влаштувала поетесі врочисту зустріч. З Києва Леся Українка знову повернулася на Кавказ, в Кутаїсі. Крайня грошова скрута призводить навіть до того, що доводилося продавати хатні меблі, аби прогодуватись. Лікування в Єгипті на цей раз не допомогло, загострення хвороби прогресувало. Та ця героїчна жінка продовжує працювати, не полишає своєї єдиної зброї - творчості.

Аналіз поезії «Слово, чому ти не твердая криця»

Визначити провідну думку поезії «Слово, чому ти не твердая криця» (*вірш, у якому змальовано та висвітлено крик душі полум'яний, заклик до боротьби за соціальне і національне визволення*).

Жанр поезії: громадянська лірика.

Тема твору: звернення до слова, як до могутньої зброї, тобто слова, яке в умілих руках перетворюється на меч. Ліричний герой звертається до слова, як до єдиного, що може захистити людську гідність та добитися справедливості. Лірична героїня прагне вдосконалити його й передати «месниками дужим».

Художні засоби:

- *Епітети*: твердая (криця), гострий, безжалісний (меч), вражі (голови), щира, гартована (мова), іскриста (зброя), невідомих (братів), месники дужі; хворі (руки).
- *Метафори*: слово – «зброя іскриста», «єдина зброя», «меч на катів», «щира, гартована мова»;
- Риторичні звернення до слова.
- *Римування*: парне.
- *Віршовий розмір*: чотиристопний дактиль.

Підтвердити, що твір побудований на персоніфікації. *(До свого слова авторка звертається як до живої істоти, порівнюючи його з гострим мечем та іскристою зброєю. Система вдало дібраних епітетів допомагає створити образ, який став символом не лише Лесиної поезії. Поетеса вважає, що слово може бути «мечем на катів» не лише в її руках. І коли не залишиться сил у неї, нові месники підіймуть зброю і кинуться одважно до бою: «Зброє моя, послужи воякам краще, ніж служиш ти хворим рукам!» Майстер слова розуміє, що боротьба буде нелегкою, будуть поразки і страшні жертви, але це не лякає її. Таким вагомим та впевненим є слово Лесі Українки.)*

«Психологічний портрет» Лесі Українки.

Завдання: вибрати п'ять найважливіших крилатих висловів, які є промінчиком душі поетеси (Учні переносять промінчики – думки схематично, утворюючи сонце).

- ❖ Любіть волю, честь і славу.
- ❖ Я честь віддам титану Прометею...
- ❖ Крилате слово - ото моя стріла.
- ❖ Хай сяє над людьми правда і надія.
- ❖ Веселкою моя надія грала.
- ❖ Горда, ясна, огнистая мова.
- ❖ Мій дім - мій храм.
- ❖ Буду жити! Геть думи сумні!
- ❖ Слово, моя ти єдина зброя!

Тестові завдання

1. Стильовою домінантою творчості Лесі Українки є:
 - А реалізм
 - Б імпресіонізм
 - В неоромантизм
 - Г сентименталізм
2. Справжнє прізвище Лесі Українки....
 - А Олександра Білозерська
 - Б Марія Вілінська

- В Лариса Косач
Г Олена Пчілка
3. Назва вірша «Contra spem spero!» перекладається з латини як:
А мріє, не зрадь;
Б без надії сподіваюсь;
В надія помирає остання;
Г пам'ятай, що живеш.
4. Вірш «Contra spem spero!» побудований на...
А порівняннях;
Б риторичних запитаннях;
В оксиморонах;
Г антитезах.
5. «Чи не самотнім чоловіком на сучасну соборну Україну, Лесю Українку назвав...
А Іван Карпенко-Карий;
Б Іван Франко;
В Михайло Коцюбинський;
Г Василь Стефаник.
6. Перша збірка Лесі Українки «На крилах пісень» побачила світ завдяки активному сприянню..
А Івана Франка;
Б Панаса Мирного;
В Олени Пчілки;
Г Ольги Кобилянської.
7. Прочитайте наведений уривок із вірша «Contra spem spero!» Лесі Українки:
*В довгу, темную нічку невидну
Не стулю ні на хвильку очей,
Все шукатиму зірку провідну,
Ясну владарку темних ночей.*
В уривку використано
А персоніфікацію;
Б метонімію;
В гіперболу;
Г епітети.
8. Провідним мотивом вірша «Contra spem spero!» Лесі Українки є...
А заперечення права молодій людині на справжнє щастя;
Б любов до рідного краю, його історії;
В заперечення тужливих настроїв, протиприродних молодості;
Г місце митця в суспільному житті.

Життя Лесі Українки було піснею – піснею мужності й любові, добра та справедливості, натхненною думкою про Україну:

*Хотіла б я піснею стати
У сюю хвилину ясну,
Щоб вільно по світі літати,
Щоб вітер розносив луку.*

Бути світлим променем для інших, самому дарувати світло - ось найвище щастя для Лесі Українки: в ньому скільки ніжності та тепла, світла, що потужно пробилось до нас із минулого.

Леся Українка, як особистість може бути взірцем і для вас, і для сучасної молоді. Тому що справдилась її мрія про незалежну вільну Україну. І весь український народ може говорити рідною мовою, висловлювати думки, не боятися переслідувань, розвивати свої творчі здібності, бути активними у процвітанні рідної Батьківщини, вірити у добрі сили та відновити мир на рідній землі.

Видання творів Лесі Українки у фонді наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Перші та рідкісні видання творів Лесі Українки

Серед прижиттєвих видань творів Лесі Українки, що зберігаються у фонді Наукової бібліотеки, можна назвати збірку «На крилах пісень», надруковану в жовтні 1904 р. у Києві (перше видання вийшло друком у Львові на початку 1893 р.). Твори збірника надруковані українською мовою у транслітерації символами старої російської орфографії. Книга складається з 69-ти поезій і трьох поем, більшість віршів об'єднані в цикли. Один із циклів збірки називається «Подорож до моря», він виник внаслідок подорожі Лесі Українки до Одеси. Вперше письменниця приїхала до Одеси влітку 1888 р. на лікування та неодноразово відвідувала місто.

Леся Українка. На крилах пісень : збірник творів. — Київ : тип. Петра Барського, 1904.

https://drive.google.com/file/d/1PHeXpLvJnX_OKbG9XvT1JrtPzMbDmNym/view?usp=sharing

Леся Українка не за підручником: 5 ідей для крутого уроку

<https://osvitoria.media/experience/lesya-ukrayinka-ne-za-pidruchnykom-5-idej-dlya-krutogo-uroku/>

25 лютого святкуємо 150-річний ювілей Лесі Українки. Приблизно в цей час старшокласники вивчають творчість письменниці у школі. Якби Леся Українка жила сьогодні, точно мала б тисячі фоловерів в Instagram і була б сучасною іконою стилю. Як показати видатну поетку ближчою до сьогоднішніх учнів? Пропонуємо 5 ідей для уроку про Лесю Українку не за підручником.

Резюме замість біографії

Усі ми знаємо, Лариса Петрівна була неординарною особистістю з яскравою біографією. Найкраще знайомство з класиками для школярів — інтерактивне, осучаснене, адже це самостійний пошук інформації, робота з джерелами і творчий підхід. Варто запропонувати дітям опрацювати біографію Лесі Українки і скласти резюме письменниці. На ресурсі [canva.com](https://www.canva.com) є багато шаблонів резюме, якими учні можуть скористатися. Запропонуйте свій перелік обов'язкових пунктів резюме, наприклад:

Ім'я, прізвище

Псевдонім/нікнейм... (або e-mail, у якому можна використати псевдонім авторки)

Дата народження

Місце народження

Місце проживання

Бажана посада: тут можна дати дітям свободу пофантазувати, яку роботу могла би шукати Лариса Косач зі своїми знаннями та навичками. Або запропонувати кілька професій: учителька, перекладачка, колумністка в журналі, блогерка на різні культурно-мистецькі теми або про освіту та подорожі в країни, в яких жила поетка. Відповідно до посади учні можуть зробити акцент на тих чи тих фактах з біографії Лесі Українки, запропонувати, які сучасники поетки та її видатні знайомі могли б дати їй рекомендаційні листи.

Навички та досягнення

Особисті якості

Досвід роботи

Освіта

Володіння мовами

Учні можуть внести свої пункти про Лесю Українку, які зацікавлять роботодавця: наприклад, відгуки на її роботи чи інформацію про її музичну освіту.

[Замасковані класики: Чи впізнаєте ви улюбленого письменника в масці?](#)

Творче есе замість традиційного шкільного твору

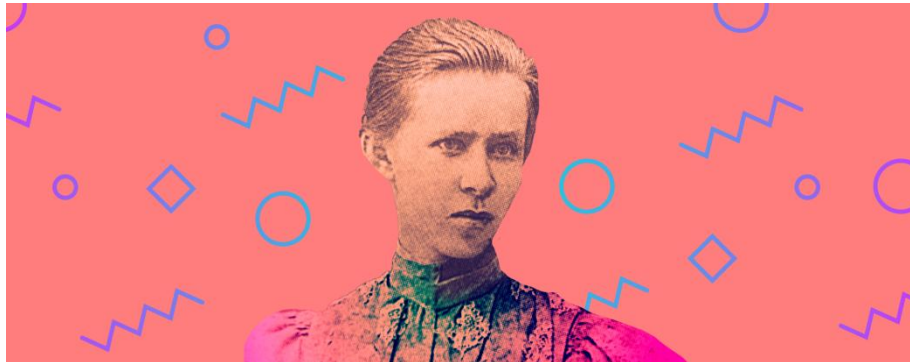
До речі, про музику. Приблизно рік тому гурт «Бумбокс» презентував романс [«Плющ»](#) (початок — з 4:01), в основі якого — однойменна поезія Лариси Петрівни. Прослухайте разом цю чудову композицію, прочитайте слова Андрія Хливнюка про цю пісню: вони є в описі під відео. Далі запропонуйте дітям поділитися своїми враженнями та емоціями, проаналізувати почуте у вільній формі: в есе діти можуть написати про все, що вони відчували чи не відчували під час прослуховування. Цей вид діяльності має кілька позитивних аспектів: учні вчаться сприймати поезію на слух (а під музичний супровід це відбувається краще), формулювати й висловлювати свої думки в лаконічній формі (7–10 хвилин на виконання роботи), а головне — діти не обмежені критеріями, багатьом це дуже допомагає розкритися. Можливо, хтось з учнів обере верлібр для свого есе і захоче прочитати його в класі. Учитель може оцінити цей вид діяльності вербально: написати коментар, свій відгук на прочитане й обов'язково відзначити хоча б один хороший, вдалий аспект у кожному есе.

<https://www.youtube.com/watch?v=GajnKOxeXU&t=305s>

Літературна тусовка на межі століть

Знаємо, що Лариса Косач з дитинства перебувала в інтелігентному, творчому середовищі. Запропонуйте дітям створити рольову гру, учасниками якої стануть Леся Українка, Олена Пчілка, Михайло Драгоманов, Михайло Коцюбинський та ін. Про що би говорили на зустрічах ці діячі? Про що би сперечалися, а в чому доходили б згоди? Така форма роботи підійде учням, які люблять літературу й цікавляться історією її розвитку, адже тут варто буде ознайомитися з історичним контекстом, біографіями заявлених постатей, їхніми

поглядами. Таке зібрання можна презентувати сценкою, пресконференцією, дебатами (у кожній постаті тоді буде своя група підтримки, що розділятиме погляди свого лідера). Також цікаво створити меми із цими посталями й обіграти ключові моменти їхніх дискусій, відгуків на творчість одне одного.

Леся Українка очима сучасного підлітка: 5 приголомшливих фактів із життя письменниці

«Лісова пісня»: нові інтерпретації

Напевно, про мультфільм «[Мавка. Лісова пісня](#)» чули всі. Запропонуйте пофантазувати на цю тему — написати синопсис своєї інтерпретації знаменитої п'єси. Наприклад, події твору відбуваються в наш час. Або попросіть описати реальність «Лісової пісні» у комп'ютерній грі. У США, до речі, створили вже свою версію «[Forest Song](#)». Можна також створити фанфік, змінити фінал п'єси або написати рецензію на драму-феєрію Лесі Українки. Якщо учні захочуть спробувати себе в ролі літературних критиків, влаштуйте батл: добрий VS злий критик. Перший визначає найкращі художні переваги твору, другий знаходить недоліки. Усі відгуки мають бути обґрунтованими.

<https://www.youtube.com/watch?v=effkoBQqm7g&t=37s>

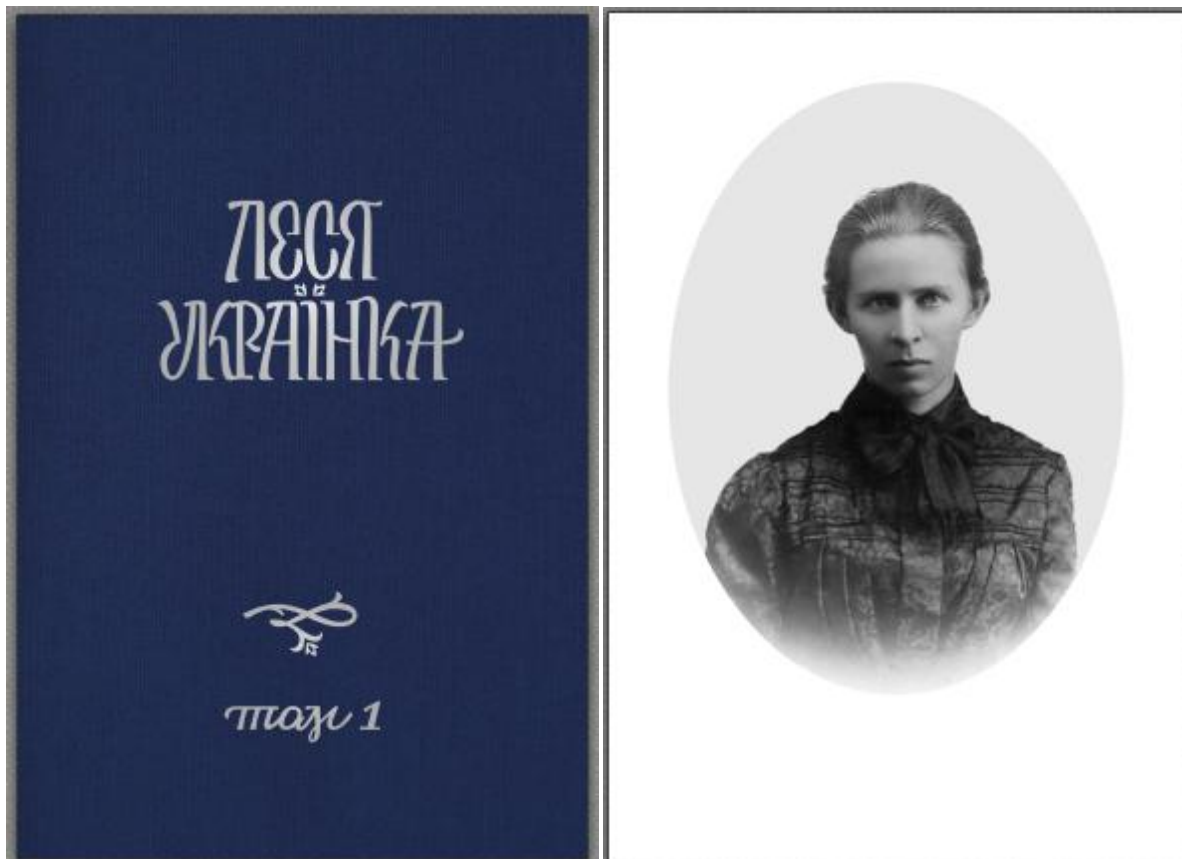
Найкреативніше завдання для охочих — написати фентезійне оповідання чи новелу, в основі якої буде світ та герої (можна вибірково) з «Лісової пісні». У центрі оповіді будь-хто — русалка, лісовик, перелесник. І з кимось із них трапляється нова несподівана пригода.

Сторінки в Instagram для героїв твору

Учні можуть створити цікаві Instagram-сторінки персонажів «Лісової пісні». Обов'язково треба вибрати аватар та підібрати світлини, що відповідатимуть змісту постів: малюнки, скріншоти з фільму, мультфільму чи вистави. Творчі ентузіасти можуть намалювати власні «фото» для соцмережі й візуалізувати своє бачення того чи того персонажа. Для кожного поста треба поставити хештеги, написати коментарі від друзів: хто може відгукватися на ті чи ті пости героя? Що напише? У змісті допису треба розкрити персонажа, показати його ставлення до певних подій, внутрішній стан, рішення. На кожного героя діти мають створити 3–4 дописи. Практика показує, що учні, які прочитали

текст, презентують справді неординарні роботи. З одного боку, підлітки з інтересом виконують таке завдання, з другого — глибше опрацьовують текст, характеризують героїв, аналізують образи, застосовують свої творчі навички. Головне завдання вчителя — прописати чіткі критерії такого завдання. А потім дивуватися креативності сучасних підлітків.

***Леся Українка. Повне академічне зібрання творів.
Том 1. У чотирнадцяти томах. Драматичні твори
(1896 –1906)***

<https://drive.google.com/file/d/1JGSzyt2WF-PZTZAfYkP-Qi0NyLpUzCY0/view?usp=sharing>

Далі буде!